

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

III. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

II. Sed & sequentibus proxime sæculis cognitus hic Liber & usurpatus est. Nam pronuntiati istius è primo capite : Generatio præterit, & generatio advenit, germanum illud est Sirachidæ : Generatio alia finitur, & alia nascitur. Sententia hæc Ecclesiastis : Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum & non peccet, Salomoni tribuitur in libro Regum. Multa ex eodem libro Ecclesiastis ad Ethnicos manasse à Grotio observatum est. Nam Sirachida antiquior Homerus cum dixit : οὐδὲ τὸ δὴ ἕρξασθαι, Duo simul cunctes, annon reperiisse videtur ad illud Ecclesiastis : Melius est ergo duos esse quam unum? Theognis cum dixit:

ἀρχὴν μὲν μὴ φεύγει θεογονίαν ἀέριστον,
φύστα δ' ὄππος ὄμισσα πύλας αἰδάω πρῶτοναι.

Optimum hominibus omnino non nasci,
Natum vero quam citissime portas Orci penetrare.

referre eum voluisse dicas hæc Ecclesiastis : Et laudari magis mortuos quam viventes, & feliciorum utroque judicari qui necdum natus est : atque item ista : Melior est dies mortis die natiuitatis : quod effatum Euripides quoque usurpavit. Qui cum scriberet :

ὦ λαμπρῶς ἀστὴρ, ἠὲ βίας ἀγρὸν φάος
ὡς ἠδὲ λαοσφύ.

O lucidum æstera ! dici purum lumen
Cernere quam suave est!

& rursum : ἠδὲ τὸ τὸ φῶς βλέπειν, Suave enim est lucem cernere : nonne ipsis fere verbis rependit illud Ecclesiastis : Dulce lumen, & delectabile est videre Solem? Horatianum Eccl. 11. 7. denique istud :

Quid sit futurum cras, fuge querere; &
Quem fors dierum cunque dabit, lucro
Appone :

Horat. Carm.
libr. 1. Od. 9.

& rursum hoc :

Tu ne quaesieris scire, nefas, quem mihi, quem tibi
Finem Dii dederint, Leuconoe;

Horat. Carm.
libr. 1. Od. 11.
Eccl. 7. 1.

numquid ex hoc expressum dicas : Quid necesse est homini majora se querere, cum ignoret quid conducatur sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis sua, & tempore quod velut umbra præterit? aut quis ei poterit indicare quid post eum futurum sub Sole sit? Tum ad istud etiam capitis sequentis : Laudari igitur letitiam, quod non esset homini bonum sub Sole, nisi quod comederet, & biberet, atque gauderet, & hoc solum secum auferret de labore suo in diebus vite sua, quos dedit ei Deus sub Sole; allusisse videtur eadem Ode Horatius :

Sapias, vina liques, & spatio brevi
Spem longam respices : dum loquimur, fugerit invida
Ætas : carpe diem, quam minimum credula postero.

Quibus & ista ejusdem consonant :

Ille potens sui,
Letusque deget, cui licet in diem
Dixisse, vixi; cras vel atra
Nube polum pater occupato,
Vel Sole puro.

Horat. Carm.
libr. 3. Od. 19.

III. At gravissimis argumentis Libri hujus oppugnatur dignitas & γνησιότης, quorum validissimum cuditur ex allatis proxime verbis, quibus ad vitam belluarum ritu transigendam incitantur homines, & ad fruendas voluptates, quæ ex gustu, aliisque corporeis sensibus percipiuntur : quasi sit unicus ille vitæ fructus, neque aliud laborum suorum ac virtutis præmium homo sperare possit. Quod non semel hoc Libro iteratum reperias. Sed & hæc graviora : Idcirco unus interitus est hominis & jumentorum, & equa est utriusque conditio : sicut moritur homo, sic & illa moriuntur : similiter spirant omnia, & nihil habet homo jumento amplius. Cuncta subjacent vanitati, & omnia pergunt ad unum locum : de terra facta sunt, & in terram pariter revertuntur. Quis novit si spiritus filiorum Adam ascendat sursum; & si spiritus jumentorum descendat deorsum? Et deprehendi nihil esse melius quam letari hominem in opere suo, & hanc esse partem illius. Quis enim eum adducet, ut post se futura cognoscat? Similia sunt isthæc : Viventes enim sciunt se esse mortuos; mortui vero nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum : & ista quoque : Quodcunque facere potest manus tua, instantè operare; quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erant apud Inferos, quo tu properas. Quæ sunt ejusmodi, ut præci Ebræorum Rabbini non tantum in Thalmudico libro םׁׁׁ capite tertio, ausi sint dicere Ecclesiasten manus contaminare, sed de eo etiam repudiando penitus & abjiciendo aliquando deliberaverint; quemadmodum est

PROPOSITIO IV.

194

in Thalmudico tractatu Sabbathi, secundo capite, & apud Maimoniden in More Nevochim, & Aben Ezram; nec alia re absterri sunt, quam quod & initium Libri & finis Legi consentiant. Factum id ab iis narrat quoque Hieronymus. At Philastrius Hæreticos quosdam hinc habuisse causam scribit; quamobrem Librum rejicerent. Neque defunt hac ætate homines in sacris Voluminibus non tam vitorum suorum medelam, quam impietatis patrociniū quærere soliti, qui his quæ mox adduximus verbis errores suos tueantur. Enimvero parum attente sunt in Libri hujus lectione versati: in quem si altius penetrassent, non ex sua sententia proferre ea Salomonem reperissent. Is enim est Ecclesiastæ scopus propositus, ut de finibus bonorum & malorum differat. Varias itaque statim ab initio profert opiniones, easque ad examen se suum revocasse, ac tandem repudiasse ait: & in ea demum acquiescit, quæ Deum timendum ac mandata ejus observanda esse tradit. Nam postquam prioribus quatuor capitibus argumentum id in varias excussit partes; tandem ita concludit: *Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei, & appropinqua ut audias: multo enim melior est obedientia, quam stultorum victima, qui nesciunt quid faciunt mali. Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem coram Deo. Deus enim in celo, & tu super terram; idcirco sint pauci sermones tui. Multas curas sequentur somnia, & in multis sermonibus invenietur stultitia. Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio, sed quodcumque voveris, redde. Ne dederis os tuum, ut peccare facias carnem tuam, neque dicas coram Angelo, Non est providentia: ne forte iratus Deus contra sermones tuos, dissipet cuncta opera manuum tuarum. Ubi multa sunt somnia, plurima sunt vanitates, & sermones innumeri: tu vero Deum time. Quibus impiorum hominum susurros, & vanas adversus Deum, Dei que providentiam disputationes aperte præcidit; Dei vero timorem ac reverentiam, tum & devoti Deo ac simplicis animi obsequium commendat. Septimo deinde capite sic disserit: *Lustravi universa animo meo, ut scirem, & considerarem, & quærerem sapientiam & rationem: & ut cognoscerem impietatem stulti, & errorem imprudentium. Ecce hoc inveni, dixit Ecclesiastes, unum & alterum, ut invenirem rationem, quam adhuc querit anima mea, & non inveni. Solummodo hoc inveni, quod fecerit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscevit questionibus. Quis talis ut sapiens est, & quis cognovit solutionem verbi? Tum sequenti capite: *Et apposui cor meum ut scirem sapientiam, & intelligerem disensionem que versatur in terra. Et intellexi quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem, eorum que sunt sub Sole. Omnia hæc tractavi in corde meo, ut curiose intelligerem. Sunt justi atque sapientes, & opera eorum in manu Dei; & tamen nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta. Idem alibi: *Quomodo ignoras que sit via spiritus, & qua ratione compingantur ossa in ventre prægnantis, sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium. Ex his agnoscitur de rerum causis & finibus diu multumque animo suo disputasse Salomonem; quæcunque autem mente agitaverat, exposuisse hoc Libro; quorum omnium ea tandem est conclusio, inanes esse ac frivolas, damnosas etiam ac exitiales hujusmodi disquisitiones, non aliter vero sedatum iri motus illos animi ac fluctuationes, quam si nos supremo Dei arbitrio permittamus. Ex eo etiam quod repugnantia quædam attulerit hoc Libro, demonstratur varias ipsū de finibus rerum sententias proponere voluisse. Velut cum ait: *Melior est canis vivus leone mortuo: supra tamen dixerat: *Et laudavi magis mortuos quam viventes, & feliciorē utroque judicavi, qui necdum natus est: & alio loco: *Melior est dies mortis die natiuitatis. Scripsit quinto capite: *Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis & bibat, & fruatur letitia ex labore suo, quo laboravit ipse sub Sole: contra vero septimo capite: *Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conviviū. Scripsit alibi: *Letare juvenis in adolescentia tua: tum statim subjicit: *Adolescentia & voluptas vana sunt. Quæ si omnia ex sua ipsius sententia Salomon definivisset, inconstantia ac levitatis merito argueretur. De exitu vero animæ, ejusque immortalitate ac futura vita quid opinatus sit, disertè ipse declarat his verbis: *Scito quod pro omnibus his adducet te Deus in judicium: & istis quoque: *Antequam revertatur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redeat ad Deum qui dedit illum: & his denique, in quibus totius disputationis finem facit, & unde ipsius certo debet spectari opinio: *Deum time, & mandata ejus observa; hoc est enim omnis homo. Et cuncta que fiunt, adducet Deus in judicium pro omni errato, sive bonum, sive malum illud sit. Quæ quo majoris essent momenti in animis legentium, doctissimos viros à se consultos esse, & ex eorum sententia Librum à se conscriptum ait: *Verba sapientum, inquit, sicut stimuli, & quasi clavi in altum defixi, que per magistrorum consilium data sunt à pastore uno. Consuli jubeo super hoc argumento Gregorium magnum, cuius hæc tantum afferam, cætera studio Lectoris relinquam: *Hic liber idcirco Concionator dicitur, quia Salomon in eo quasi tumultuantis turbe suscepit sensum, ut ea per inquisi-****************

Hieron. in fine
Comm in Eccl.
cap. 11
Philast. Hæret.
130.

Eccl. 4. 17. & 18.
& seq.

Eccl. 7. 26. & 27.

Eccl. 8. 17. & 18.
& 19.

Eccl. 11. 5.

Eccl. 9. 4.

Eccl. 4. 2.

Eccl. 7. 2.

Eccl. 5. 17.

Eccl. 7. 3.

Eccl. 11. 9. & 10.

Eccl. 11. 9.

Eccl. 12. 7.

Eccl. 12. 13.

Eccl. 11. 11.

Greg. M. Dial.
lib. 4. cap. 4.

tionem dicat, quæ fortasse per tentationem imperita mens sentiat. Nam quot sententias quasi per inquisitionem movet, quasi tot in se personas diversorum suscipit. Sed Concionator verax, velut extensa manu omnium tumultus sedat, eosque ad unam sententiam revocat, cum in ejusdem Libri termino ait: Finem loquendi omnes pariter audiamus: Deum time, & mandata ejus observa: hoc est enim omnis homo.

IV. Dixi superius Librum hunc à Thalmudistis Ezechiaæ acceptum ferri: cujus opinionis rationes cum quaererem, hæc mihi ad animum occurrebant: quod Regum quarto de Ezechia hæc legantur: *In Domino Deo Israel speravit: itaque post eum non fuit similis ei de cunctis regibus Juda, sed neque in his qui ante eum fuerunt: & ista secundo Paralipomenon: Fuit autem Ezechias dives & indyltus valde, & thesauros sibi plurimos congregavit argenti, & auri, & lapidis pretiosi, aromatum, & armorum universi generis, & vasorum magui pretii; apothecas quoque frumenti, vini, & olei, & presepia omnium jumentorum, caulisque pecorum, & urbes ædificavit sibi; habebat quippe greges ovium & armentorum innumerabiles, eo quod dedisset ei Dominus substantiam multam nimis: & hæc libro eodem, de festo Azymorum ab Ezechia celebrato: *Factaque est grandis celebritas in Jerusalem, qualis in diebus Salomonis, filii David, regis Israël, in ea urbe non fuerat. Ecclesiastes dicitur filius David; ita & Ezechias hoc ipso Paralipomenon libro: *Fecitque quod erat placitum in conspectu Domini, juxta omnia quæ fecerat David pater ejus. *יהוה* denique appellatus est, sive *ευαγγελιστης*, hoc est Concionator, vel *συναγωγος*; quippe Ezechias *Adduxit sacerdotes atque Levitas, & congregavit eos in plateam orientalem*, & ad eos hæc verba fecit, quæ vicesimo nono capite libri secundi Paralipomenon referuntur: præterea *Perrexerunt cursores ex ejus imperio, & principum ejus, in universum Israël & Judam, juxta id quod Rex jusserat, prædicantes: Filii Israël revertimini ad Dominum*, aliaque subjungentes, quæ cum istis sequenti Libri ejusdem capite recitantur. At cum à decem Tribubus, mandata regis Judæ spernentibus deriderentur cursores isti, Regi ipsi à quo mittebantur, & cujus verbis populum alloquebantur, Concionatoris nomen per ridiculum & cavillum imponere potuerunt. His conjecturis, quantum suspitione assequi possum, niti potuit Thalmudistarum opinio. Verum ut Librum hunc extorquerent Salomoni, Ezechiaæ vero tribuerent, præter argumenta quibus Ezechiaæ opus esse posse probant, alia afferenda erant, quibus Salomonis esse non posse probarent: quod non faciunt. Nos vero initio disputationis hujus ostendimus, is signatum esse & expressum notis Libri hujus scriptorem, quæ uni Salomoni conveniunt. Quod si in causâ suæ patrocinium Thalmudistæ afferant præfixam vicesimo quinto capiti Proverbiorum clausulam, supra à me adnotatam, qua subnexæ Parabolæ à viris Ezechiaæ collectæ esse & descriptæ dicuntur; nos respondebimus hæc clausula viris Ezechiaæ, non Ezechiaæ ipsi adscribi Parabolæ quarundam collectionem, non compositionem: etiamsi vero earumdem compositionem concederemus Ezechiaæ, non recte inde colligi libri Ecclesiastis lucubrationem huic quoque esse tribuendam. Adde recentiores Rabbinos à Thalmudistis hæc in parte discedere; quippe qui à Salomone adolescente scriptum doceant Canticum Canticorum, Proverbia ab eo jam ætate maturo, Ecclesiasten vero ab eodem sene, cum ipsum anteauctæ vitæ, & scelerum muliebribus illecebris admissorum poeniteret. Unde produsse videtur tritum inter illos adagium, quod legitur in *Jalkut*, Hominem dum adolescens est, cantilenas funditare; dum vir, parabolas; senem factum, sermones de vanitate rerum. Rationes cur libros illos Rabbini adscriberent Salomoni, optimas habuerunt; cur diversis eorum confectioem ætatibus definirent, longe futilissimas; quod, inquit, Cantico nomen duntaxat suum intexuerit, in Proverbiorum fronte se Regem Israël, Regem vero in Jerusalem initio Ecclesiastis se appellaverit: quæ Rabbinicum saltem sapiunt. Dixissent Cantici argumentum, stilum, ac compositionem, juvenilis animi studiis convenire; in Proverbis virilem quamdam & constanti ætate dignam gravitatem apparere; in Ecclesiaste, hominis longo rerum usu subacti, ac humanæ vitæ rerumque mortalium vanitatem experti & edocti, & pristinarum nozarum poenitudine tacti, & senilem prudentiam adepti sensus esse expressos; nos quidem facile contententes haberent.***

V. Quæ rationes ad Ecclesiasten Ezechiaæ abjudicandum valent, eæ ad oppugnandam Grotii sententiam, qua Zorobabelem operis hujus constituit artificem, invalidæ sunt: cum enim eum ex Salomonis persona à Zorobabele scriptum doceat, minime in Zorobabele reperire necesse est, quæ de se Libri Auctor prædicat. Superest igitur ut argumenta perpendamus, quibus in eam sententiam Grotius adductus est. Cum autem duo veniant probanda, alterum Salomonis non esse scripserunt hanc; alterum, esse Zorobabelis, (nec enim probare satis esset opus esse posse Zorobabelis: nam si parvis momenti argumentis probatur opus esse posse Salomonis, pluris esse de-